

Lasiet labu grāmatu**N. Voznesenskis «PSRS kara ekonomika Tēvijas kara periodā»**

Šī grāmata ir dziļš un vispusīgs zinātnisks darbs, kur teoretiskie secinājumi pamatoti uz ļoti bagātu faktū materiāla, kas lielāko tiesu publicēts pirmo reizi. Autors spilgti parādā politikas un ekonomikas vienību, analizējamo ekonomisko faktū politisko būtību un to nozīmi raugoties no mūsu zemes politikas uzdevumu viedokļa. Ļoti uzskatāmi parādīta loma, kāda PSRS ekonomikas attīstībā ir boļševiku partijai un personīgi biedram Staļinam.

Kaut gan N. Voznesenska darbam ir zinātnisks raksturs, to ar interesi izlasīs ne vien speciālisti, bet arī ikviens lasītājs, kas kaut cik orientēties ekonomikas jautājumos.

Nodaļā «Tēvijas kara priekšvakarā» autors parāda ražošanas spēku līmeni, kāds bija sasniegts šai laikā. Tā, piemēram, 1940. gadā rūpniecības brutoprodukcija bija 6,5 reizes lielāka nekā 1928. gadā. «Ar socialistiskās industrializācijas uzvaru bija

nodrošināta PSRS ekonomikas neatkarība tās visgrūtākajā pārbaudījuma periodā», saka autors (60. lpp.). To apliecina arī fakts, ka sabiedrotie piegāžu īpatnējais svārs ir tikai 4% attiecībā pret pašu zemes produkciju kara ekonomikas periodā. Padomju Savienība sekmīgi pārvarēja visās milzīgās grūtības, kādas bija radušās 1941. gada beigās, kad rūpniecības brutoprodukcija no jūnija līdz novembrim bij samazinājusies 2,1 reizi, jo daudzi evakuētie uzņēmumi vēl nebija sākuši strādāt jaunajās vietās. Sākot ar 1942. gada martu, ražošana atkal ātri gāja augšup. Kara materiālu produkcija 1942. gada martā austrumu rajonos vien sasniedza tādu līmeni, kāds tai bija Tēvijas kara sākumā visā PSRS teritorijā. 1943. gadā visa rūpniecības produkcija Pievolgas, Urālu, Rietumsibīrijas, Kazachijas un Vidusāzijas rajonos, salīdzinot ar 1940. gadu, palielinājās 2,9 reizes, bet to daļa visā PSRS rūpniecības ražošanā pieauga

vairāk nekā trīskārt. Šie ļoti strauji rūpniecības attīstības tempi Austrumu rajonos liecina par Padomju Savienības ārkārtīgo ekonomisko spēku, ko nespēja paralizēt pat milzīgas teritorijas zaudēšana un ļoti lielās kara laika grūtības. Tāpat par Padomju valsts ekonomisko varēšanu liecina arī tautas saimniecības ātra atjaunošana kara laikā: atbrīvotie rajoni 1944. gadā deva jau 3,1 reiz vairāk produkcijas nekā 1943. gadā.

«... Vācija tika sagrauta tādēļ, ka sastapās ar varenāku pretinieku, par kādu izrādījās Padomju Savienība, pie tam varenāku militārā, politiskā un ekonomiskā ziņā», raksta N. Voznesenskis (137. lpp.).

Grāmatas pēdējā nodaļā autors apskata pēckāra socialistisko ekonomiku.

N. Voznesenskim par grāmata «PSRS Kara ekonomika Tēvijas kara periodā» 1948. gadā piešķirta Staļina premija.

Izmantojiet atpūtas laiku, lai iepazītos ar mūsu aprīkto vēsturiskajām vietām

K o l k a

Ceļā no Mazirbes cauri vairākiem zvejnieku ciemiem nonākam Kurzemes visattālākajā stūrī — Kolkas ragā.

Tālā senatnē, pirms gadu tūkstošiem, vietā, kur tagad zaļo koki un dzīvo zvejnieki, vilņojās jūra.

Pēc senas teikas velns griebis savienot Kurzemi ar Sāmsalu. Viņš sācis taisīt dambi, nesīs smiltis no Stiebru kalna un bēris jūrā, bet liktenīgās gaļa dziedāšanas dēļ velns šo darbu pārtraucis.

Patiesībā, gadu simteņu mijā, jūrai atkāpjoties, izveidojusies 5—8 km plata zemes josla, kas izbeidzas ar Kolkas sēkli. Šeit no seniem laikiem dzīvojuši lībieši.

Bargā rudens vētrā uz Kolkas sēkliem jūra vārijusies kā raganu katls un briesmās atradies kāds jūras laupītāju kuģis. To redzot kāpās stāvošie lībieši priekā izsaukuši — Kuol-ka! Senlivu valodā tas nozīmē — mirsti ar. Tā Kolkā dabūjusi savu mistisko nosaukumu.

Starp Kolkas un Melsnīla ciemiem (Trumēla kalnos) vēl redzamas jūras laupītāja Trommēla pils drupas, ar kurām saistās daudz baigu notāstu. Jūrnieku maldināšanai viņi izmantojuši klibu zirgu, tam piesējuši vējlukuri un braukājuši pa lieldaigu, lai kuģus uzvilinātu uz sēkļa un pēc tam aplaupītu.

Iepretī tagadējai jūras bākai atrodas tā saucamās «Kolkas kuģu kapenes». Šeit kopš seniem laikiem avarējuši neskaitāmi kuģi, kuru

korpusi nogrimuši sēklja smiltīs, bet bojā gājušo kuģu nosaukuma dēļus lībieši piesitīti pie savām mājām, virs durvīm, kā laimes simbolus. Šāds dēļus pie vecām lībiešu ēkām pat vēl tagad šur tur var saskatīt. Uz Kolkas raga 1048. g. ieradās dāni un uz cēla baznīcu (tā nojaukta), kas dienas laikā bija kā ceļa zīme jūras braucējiem, lai apbraukātu bīstamo sēkli. Naktīs, līdz pat 1787. gadam, kā jūras ceļa rādītāju izliezēja krastā sakurtu ugunsķurru. No 1656.—1660. g. Kolkas iedzīvotāji pārcietuši zviedru-poļu karu. Šinī laikā izpostīja Trommēla pili.

1787. gadā uz Kolkas raga kāpās uzbūvēja divus torņus, vienu 40 pēdu un otru 70 pēdu augstu. Vienu no šiem torņiem izskalāja jūra, bet otru pirmā pasaules kara laikā sašāva vācieši. Šis drupas vēl redzamas.

Kad 1795. g. Kurzemi pievienoja Krievijai, arī Kolkā, kas daudzajos jūras laupītāju sirojumos un karos stipri bija cietusi — sāka uzplaukt.

1883. g. gadijās stipra ziema, kad līdz vēlam pavasarim pa ledu varēja vest akmeņus no Kurzemes un Sāmsalas uz Kolkas raga sēkli gāla, lai 5 km no krasta izveidotu mākslīgu salīnu. 1884. g. pēc inženiera Bēzes projekta uz mākslīgās salīnas uzcēla tagadējo Kolkas bāku ar ēkām un citām ierīcēm, ko no visām pusēm ieslēdz masīvs septiņstūrainis mūra aizsargvalnis.

Pēc Kolkas bākas uzcelša-

nas daudzie nelaimes gadījumi un kuģu avarijas izbeidzās, ar ko tik slavēna bija senā Kolkā.

Varena dabas ainava novērojama rudenos, stiprās dienvidvakaru vētrās. Tad uz Kolkas sēkliem jūras ūdeņi mutūjo, un viņi šķeloties izveido fantastisku baltu ūdensputu tiltu no liedaga uz jūras bāku.

Kolkas zvejnieku ciems atrodas nelielā joslā aiz jūras kāpām. Vienā pusē krāc jūra, bet otrā pusē šālc lielais Ziemeļkurzemes mežs.

Kolkas ciema laudis no seniem laikiem nodarbojas galvenokārt ar brēlīņu zveju.

Pirmā pasaules kara laikā Kolkā stipri cieta; nopostītas ēkas, iznīcinātas daudzas lībiešu senlietas.

Buržuaziskās Latvijas laikā Kolkas zvejniekiem bija bezizredzē dzīve, jo viņi bija padoti spekulantu varai, kas par niecīgu naudu uzpirka zvejnieku lomus.

Padomju valdības laikā Kolkas zvejniekiem un zivju pārstrādāšanas uzņēmuma strādniekiem visā plašumā pavērs iespēja celt zveju un vērst plašumā augstvērtīgas zivju produkcijas ražošanu.

Zvejnieki apvienojušies arteļos un iet republikas zvejnieku pirmajās rindās. Strauji aug kultūras dzīve: Melsnīlā ir viens no lielākajiem fizkolektīviem aprīkni, Kolkā ir savs koris, savs klubs, bibliotēka un sava spēkstacija.

A. Sulcs,
Ventspils novada pētīšanas muzeja direktors.

VĻKJS 30. gadadienai veltīts kross

Visā Padomju Savienībā 15. septembrī sāksies arod-biedrību — komjaunatnes tradicionālais rudens kross, kas veltīts VĻKJS 30. gadadienai.

Pirmais krosa posms ilgs no 15.—26. septembrim un tajā izcīnīs padomju saimniecību, MTS, fabriku, rūpniecisko, skolu, augstskolu un pārējo iestāžu fizkultūras kolektīvu individuālos un vienību meistarnosaukumus. Par sekmīgu krosa norisi darba vietās un fizkultūras kolektīvos atbild vietējās komitejas, komjaunatnes pirmorganizācijas un fizkultūras kolektīvu vadītāji. Krosa sacensībām jānoris starp vienībām un individuāli cehos, nodalās, brigādēs, klasēs, fakultatēs u. t. t. Uzvarētājiem piešķirs krosa čempiona nosaukumus.

Visiem krosa dalībniekiem ir iepriekš jāsaprotavojas startam, tāpat jāpārbauda sava veselība. Bez ārsta atļaujas nevienam dalībniekam nedrīkst pieļaut startu.

Arod-biedrību — komjaunatnes jubilejas krosa sacensības risināsies šādās distancēs un grupās:

jauniešiem 14—15 g. veciem (ieskaitot) — 1000 m;

jauniešiem no 14—15 g. veciem (ieskaitot) — 500 m; vīriešiem un jauniešiem (vecākai grupai) — 1000, 3000 un 5000 m; sievietēm un jauniešiem (vecākai grupai) — 500, 1000 un 2000 m.

Distances garumu un krosa sacensību tiesnešu koleģijas jāapstiprina rajonu un pilsētas fizkultūras komitejām.

No 26. septembra līdz 3. oktobrim notiks II krosa posms, t. i. rajonu, apriņķu un pilsētu mērogā. Tajā varēs piedalīties atsevišķu kolektīvu izlases vienības. Trešais krosa posms risināsies laikā no 3.—15. oktobrim republikas mērogā. Vissavienības arod-biedrību-komjaunatnes krosa finals notiks 29. oktobrī — tieši VĻKJS 30. gadadienā Simferopolis pilsētā.

Sporta biedrības un fizkultūras kolektīvi, kas VĻKJS 30. gadadienai veltītajā arod-biedrību — komjaunatnes rudens krosā iesaistīs visplašākās jaunatnes un darbaļaužu masas un uzrādīs labākos tehniskos rezultātus, saņems VACP balvas.

Rudens krosa ievadījums

Pirmajā krosa dienā teicamu priekšzīmi rādījis Popes pagasta fizkolektīvs, organizējot 500, 1000 un 3000 metru skrējienus. Sacensībās piedalījušies 86 dalībnieki, no kuriem 49 izpildījuši EGDA un GDA 1. pakāpes normas.

Tuvākajās dienās fizkolektīva vadītājs b. Rādēns un pagasta komjaunatnes komitejas sekretare b. Be-

rente krosa sacensībās iesaistīs visu pagasta jaunatni ar komjaunatnes priekšgalā, lai labi noslēgtos GDA kompleksa normu nodošana vasaras sporta veidos.

Arī Dundangas fizkultūrieši uzsākuši krosa sacensības, un no viņiem jau devīpi izpildījuši GDA 1. pakāpes normas.

E. Vitovskis.

AIZRĀDIJUMI

Tirgus komiteja ziņo, ka 16. septembra stingri aizliegts pārdot produktus (kartupeļus, sēnes, ābolus, ogas u. c.) mērot ar garnīcām, litriem, bet gan svērt uz galda svariem, izņemot šķidros produktus (pienu).

***

Turpinās visu republikanisko un centrālo laikrakstu un žurnālu abonentu pieņemšana IV gada ceturksnī.

Abonentus pieņem centrālo un izdevumiem līdz 19., republikaniskiem laikrakstiem līdz 22., bet žurnāliem un laikrakstam «Brīvā Vēstne» līdz 30. septembrim.

Abonementus pieņem visās sakaru nodalās un aģentūrās, pastnieki un sabiedriskie preses izplatītāji uzņēmumos un iestādēs.

Atb. redaktors **A. Bērziņš.**

STRĀDNIEKU CENTRALAJĀ KLUBĀ

18. septembrī plkst. 21

Rakstura deju vakars.

19. septembrī plkst. 19 teatra izrāde A. Arbusova 3 cēlienu komedija

«Satikšanās ar jaunību».

Laikraksts iznāk 17 reizes mēnesī: pirmdienās, otrdienās, ceturtdienās un sestdienās. Redakcijas adrese: Ventspils, Pils ielā Nr. 9. Darba laiks no plkst. 10.—19. Tālruni: atbildīgajam redaktoram — 538, atbildīgajam sekretaram — 548, lauksaimniecības nodaļai — 501, rūpniecības nodaļai — 642, informācijai un kantorim — 683.